

**RADA
EVROPSKÉ UNIE**

**Brusel 22. listopadu 2012
(OR. en)**

16547/12

**ENV 876
AGRI 778
ENER 482
IND 200
PROCIV 190**

PRŮVODNÍ POZNÁMKA

Odesílatel: Jordi AYET PUIGARNAU, ředitel,
za generální tajemnici Evropské komise

Datum přijetí: 14. listopadu 2012

Příjemce: Uwe CORSEPIUS, generální tajemník Rady Evropské unie

Č. dok. Komise: COM(2012) 672 final

Předmět: Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému
hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů
Zpráva o přezkumu evropské politiky pro řešení problému nedostatku
vody a sucha

Delegace nalezou v příloze dokument Komise COM(2012) 672 final.

Příloha: COM(2012) 672 final

V Bruselu dne 14.11.2012
COM(2012) 672 final

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Zpráva o přezkumu evropské politiky pro řešení problému nedostatku vody a sucha

{SWD(2012) 380 final}

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Zpráva o přezkumu evropské politiky pro řešení problému nedostatku vody a sucha

1. ÚVOD

Během uplynulého desetiletí v EU vzrostly obavy kvůli suchu a nedostatku vody, zejména v souvislosti s dlouhodobou nerovnováhou mezi poptávkou po vodě a její dostupností v Evropě.

V reakci na jedno z nejrozsáhlejších období sucha, které v roce 2003 postihlo přes 100 milionů obyvatel a jednu třetinu území EU a v jehož důsledku vznikly škody ve výši nejméně 8,7 miliardy EUR, vyzvala Rada ministrů EU Evropskou komisi k řešení problémů nedostatku vody a sucha v EU.

Komise na tuto výzvu reagovala sdělením o nedostatku vody a suchu v Evropské unii¹, které stanovilo systém priorit v oblasti vody, podle něhož by na prvním místě mělo být řízení poptávky po vodě a alternativní řešení dodávek by se mělo uplatňovat až v případě, že se vyčerpá potenciál racionálního hospodaření s vodou. Uvedené sdělení určilo sedm hlavních politických řešení problému nedostatku vody a sucha. Každé z těchto řešení je hodnoceno v oddílech 3.1.1–3.1.7 tohoto dokumentu.

Komise posoudila pokrok při provádění těchto politických řešení ve výročních zprávách o následných opatřeních za roky 2008, 2009 a 2010. Tato zpráva reaguje na žádost Rady z roku 2007, aby se do roku 2012 přezkoumalo, zda politika pro řešení problému nedostatku vody a sucha dosáhla svých cílů, jimiž jsou snížení nedostatku vody a zvýšení odolnosti proti suchu. Zabývá se rovněž tím, zda k řešení problému nedostatku vody a sucha přispěla opatření přijatá při provádění rámcové směrnice o vodě². Při posuzování se zohledňuje celá řada studií³, které zadala Evropská komise, a výsledky hodnocení plánů povodí vypracovaných členskými státy. Přezkum je jedním z pilířů připravovaného plánu na ochranu evropských vodních zdrojů. Další podrobnosti lze najít v pracovním dokumentu útvarů Komise, který je k tomuto sdělení připojen.

2. NEDOSTATEK VODY A SUCHO V EVROPĚ

V letech 2011 a 2012 zasáhlo sucho velké části jižní, západní a dokonce severní Evropy. O suchu v roce 2011, kdy srážky činily pouhých 40 % normálu, se hovoří jako o nejhorším suchu za posledních sto let. V obou letech byla dostupnost vody na jaře výrazně omezena a v rozsáhlých částech EU byla zavedena omezení pro používání vody. Za posledních třicet let prudce stoupla četnost výskytu období sucha a jejich dopadů. Od roku 1976 do roku 2006 se počet oblastí a osob postižených suchem zvýšil o téměř 20 % a celkové škody dosáhly výše 100 miliard EUR.

¹ KOM(2007) 414 v konečném znění.

² Směrnice 2000/60/ES, Úř. věst. L 327, 22.12.2000, s. 1.

³ http://ec.europa.eu/environment/water/quantity/building_blocks.htm

V roce 2007 bylo nedostatkem vody postiženo nejméně 11 % populace a 17 % území EU a tento trend se dále zhoršuje – v současnosti lze vycházet z toho, že se významná část povodí potýká s nedostatkem vody v průběhu celého roku. Během letních měsíců je nedostatek vody výraznější v jižní Evropě, začíná se však v rostoucí míře projevovat i v povodích severní Evropy, včetně Spojeného království a Německa.

Tento vývojový trend se zdá být prozatím neměnný. Z modelové lokalizace povodí s nedostatkem vody v létě a po celý rok 2030 vyplývá, že počet postižených povodí pravděpodobně stoupne až o 50 %⁴.

Sucho i nedostatek vody mohou způsobit hospodářské ztráty v klíčových odvětvích využívajících vodu a zároveň mohou mít environmentální dopady na biologickou rozmanitost, kvalitu vody, zhoršování stavu a úbytek mokřadů, erozi půdy, degradaci a dezertifikaci půdy. Některé z těchto dopadů jsou krátkodobé a podmínky se zanedlouho vrátí na normální úroveň, jiné však mohou být trvalého charakteru.

3. POLITIKA EU PRO ŘEŠENÍ PROBLÉMU NEDOSTATKU VODY A SUCHA

Nástroje politiky určené ve sdělení z roku 2007 a v rámcové směrnici o vodě jsou důležitými prostředky ke zvrácení trendu nedostatku vody a ke zvýšení odolnosti EU vůči suchu. V následujících oddílech je popsán dosavadní vývoj v této oblasti a jsou zde rovněž uvedeny nedostatky současné politiky pro řešení problému nedostatku vody a sucha.

3.1. Provádění politických řešení z roku 2007

3.1.1. Zavedení vhodných poplatků za vodu

Požadavky návratnosti nákladů a motivační tvorby cen stanovené rámcovou směrnicí o vodě se provádějí jen v omezené míře. Plány povodí poskytují informace o současných poplatcích za vodohospodářské služby, přičemž definice těchto služeb mnohdy neodpovídá výkladu Komise, neboť omezuje jejich oblast působnosti na zásobování pitnou vodou a čištění odpadních vod a nezahrnuje zásobování domácností vodou, ochranu před povodněmi, vodní energii, plavbu apod⁵. I v případě použití širší definice vodohospodářských služeb není návratnost finančních nákladů na tyto služby dosud normou ve všech členských státech a environmentální náklady nebo náklady na zdroje často nejsou zvažovány.

Jsou-li poplatky za vodu stanoveny pod úroveň návratnosti nákladů, může se stát, že obnova infrastruktury v případě systémů pitné vody nebude dostačující ke snížení úniků vody na udržitelnou úroveň a dostupné finanční prostředky na čištění vody nebudou dostačující k dosažení environmentálních cílů⁶.

V zemědělství, které je v EU odvětvím s největší spotřebou vody, se provozní náklady na zásobování vodou pouze částečně vrátí v deseti členských státech a kapitálové náklady jsou často subvencovány. Významná část odběru vody pro zemědělství v EU není zpoplatněna, a to ani v oblastech s nedostatkem vody, a neexistuje žádný finanční mechanismus pro

⁴ Simulace proběhla v rámci projektu ClimWatAdapt

⁵ Komise zahájila řízení pro porušení Smlouvy proti osmi členským státům. Z probíhajícího hodnocení plánů povodí členských států vyplývá, že širší definici vodohospodářských služeb používá pouze 6 z 23 hodnocených členských států.

⁶ Účinnost zdrojů a hospodárnost vodovodních sítí. Závěrečná zpráva ERM pro Evropskou komisi z roku 2012

návratnost environmentálních nákladů a nákladů na zdroje v případě jednotlivých odběrů ani pro poskytování pobídek k účinnějšímu využívání vody. Předpokladem účinného přidělování vodních zdrojů a stanovení poplatků za vodu je měření spotřeby⁷.

3.1.2. Racionálnější přiděl vody a finančních prostředků vztahujících se k vodě

Postupy udělování povolení pro odběr vody či její využívání mají zpravidla zavedeny všechny členské státy, tyto postupy se však navzájem výrazně liší a v některých částech Evropy zůstává velkým problémem nezákonný odběr vody. V mnoha členských státech je součástí politik v oblasti přidělování vodních zdrojů omezení používání vody v dobách nedostatku vody či sucha.

V některých členských státech vycházejí tato omezení z hierarchie uživatelů vody, do níž je životní prostředí někdy zahrnuto jako samostatné odvětví. V oblastech s chronickým nedostatkem vody je čerpání vody v některých případech přísněji regulováno.

Jako prvek přidělování vodních zdrojů jsou v rostoucí míře zohledňovány režimy ekologických průtoků⁸ s cílem omezit využívání vody, stanovit maximální limity změn vodních útvarů, zachovat určité biologické podmínky a napravit dopady dřívějších opatření.

Španělsko je od roku 1999 jedinou zemí v Evropě, v níž je možné obchodovat s právem na užívání vod, a od roku 2005 vznikly trhy s vodou s nejrůznějšími neformálními a formálními mechanismy obchodování. Během období sucha ve Španělsku v letech 2005 až 2008 bylo díky obchodování na trzích s vodou možné zmírnit situaci v povodích, jež byla nedostatkem vody postižená nejvíce.

Bylo dosaženo pokroku při začleňování aspektů množství vody do společné zemědělské politiky (SZP) a ustanovení návrhů Komise, aby SZP zahrnula rámcovou směrnici o vodě do oblasti podmíněnosti a zavedla podmínky pro využívání fondů pro rozvoj venkova na projekty zavlažování, jsou nezbytná k tomu, aby tento trend pokračoval. V návrhu Komise na období 2014–2020 jsou účinné zásobování vodou a řízení poptávky po vodě stanoveny jako klíčová opatření investic EFRR a Fondu soudržnosti do vodního hospodářství. Mezitím byly členské státy sdělením⁹ upozorněny na potřebu zvýšit podporu účinnosti využívání vody při využívání finančních prostředků v rámci politiky soudržnosti. Prostředky EIB na opatření jednotlivých členských států zaměřená na řešení problému nedostatku vody a sucha jsou nadále využívány pouze v malé míře.

Prizpůsobovat využívání půdy, aby se zvýšila odolnost vodních zdrojů, není na úrovni členských států běžné a namísto integrovaného plánování využívání půdy a vody se podporují velmi roztržité podpůrné činnosti a technická opatření.

Vzhledem k tomu, že členské státy při vypracování svých plánů povodí jen zřídka vycházejí z analýzy efektivity nákladů a analýzy nákladů a přínosů, aby určily pořadí investic, nemohl vzniknout plně funkční koordinační mechanismus pro přidělování finančních zdrojů prioritním oblastem.

⁷ Úloha poplatků za vodu a přidělování vodních zdrojů v zemědělství. Závěrečná zpráva Arcadis et al pro Evropskou komisi z roku 2012

⁸ Režimy průtoků jsou nezbytné pro zachování základních procesů zdravých říčních ekosystémů a dobrého environmentálního stavu vodních útvarů.

⁹ KOM(2011) 17 v konečném znění.

3.1.3. Zlepšení systému řízení rizik sucha

Při vypracování plánů řízení sucha byl sice zaznamenán pokrok, jejich provádění i začlenění do plánů povodí a dalších plánovacích dokumentů však probíhá jen v omezené míře. Některá opatření v rámci plánů povodí jsou zacílená na snížení odběru vody v různých odvětvích a mohou přispět ke zvýšení odolnosti vůči suchu, celkově jsou však zaměřená na řešení problému nedostatku vody.

Byl vypracován prototyp evropské stanice pro sledování sucha (*European Drought Observatory – EDO*) a zároveň byly uzavřeny dohody o interoperabilitě s klíčovými datovými centry na evropské, regionální a místní úrovni. V současnosti jsou již k dispozici předběžné indikátory sucha pro celou EU používané pro určení množství srážek, vlhkosti půdy a reakce rostlin, jakož i kombinovaný indikátor sucha pro oblast zemědělství. Je zapotřebí dalšího vývoje při testování a zdokonalování těchto indikátorů a jejich doplnění dalšími údaji získanými na úrovni jednotlivých států a na úrovni jednotlivých povodí a dále je nutné otestovat a provést střednědobé až dlouhodobé prognózy sucha spolu s analýzou nebezpečí a rizik.

Využívání prostředků z fondů solidarity EU pro oblast sucha je úspěšné jen zčásti. Mechanismus financování byl aktivován pouze jednou, a to v případě sucha na Kypru v roce 2008. Prováděcí předpisy se v současné době revidují.

3.1.4. Zvážení dodatečné infrastruktury pro zásobování vodou

V některých členských státech byly vybudovány dodatečné infrastruktury pro zásobování vodou předtím, než byl plně využit potenciál opatření na úsporu vody, tj. bez ohledu na systém priorit v oblasti vody. Jen některé členské státy při plánování nových infrastruktur pro zásobování vodou systematicky zvažovaly jejich možné dopady na životní prostředí.

V případě přibližně 30 % zkoumaných plánů povodí je cílem vybudovat či modernizovat nádrže a další vodní infrastruktury, aby se zvýšila dostupnost vody a snížily socioekonomické dopady snížené dostupnosti vody.

25 % těchto plánů zahrnuje rozvoj nebo modernizaci systémů převádění vod, i když s různým stupněm důležitosti, opětovné použití vyčištěných odpadních vod zahrnuje 50 % plánů a umělé doplnění kolektoru a sběr dešťové vody je součástí 30 % plánů povodí.

Výstavba či modernizace odsolovacích zařízení je sice tématem pouze několika plánů povodí, pro povodí v jižní Evropě má však velký význam. V plánech však nejsou vždy dostatečně zvažovány nepříznivé dopady odsolování na životní prostředí.

3.1.5. Podpora technologií a postupů umožňujících racionální využívání vody

Ačkoli v oblasti zemědělských systémů zavlažování již bylo dosaženo významných úspor z důvodu vyšší efektivity, s pomocí zlepšených plánů zavlažování a modernějších technologií by bylo možné docílit ještě větších úspor vody. Nejasné však zůstává, jak by se šetření vodou na úrovni pozemků dalo efektivně promítnout do celkové úspory vody na úrovni zemědělského podniku a povodí. V některých případech měla modernizace za následek spíše intenzifikaci zemědělské činnosti nebo rozšíření zemědělských ploch než snížení spotřeby

vody¹⁰. Značných úspor z důvodu vyšší efektivity by nadále bylo možné dosáhnout v budovách (např. s pomocí úsporných kohoutků a sprchových hlavic).

Účinnost systémů zásobování pitnou vodou v EU se velmi liší. V některých případech systémy zásobování vodou s nízkou účinností (s vysokou mírou úniků vody) mohou být na své optimální úrovni hospodárnosti, což znamená, že dodatečné investice do oprav zabraňujících únikům vody by měly za následek zvýšení nákladů pro veřejnost, nepřinesly by však další užitek ani spotřebiteli ani životnímu prostředí.

Při hodnocení plánů povodí se ukázalo, že v mnoha případech nejsou přiměřeně koordinovány s jinými územními a socioekonomickými plány např. pro využívání půdy. Tato nedostatečná míra koordinace spolu s chybějícími podpůrnými plány financování vážně brání celkové realizaci plánů povodí, a zejména pak provádění opatření týkajících se řešení problému nedostatku vody a sucha (k nimž patří také opatření na úsporu vody).

3.1.6. Vytvoření návyků zaměřených na úsporu vody v Evropě

Členské státy provádějí širokou škálu činností ke zvýšení informovanosti, aby spotřebitele motivovaly k šetření vodou, na druhé straně však nejsou v dostatečné míře zavedeny jiné nástroje, jako např. motivační tvorba cen, mechanismy financování pro úsporu vody, ekodesign u domácích spotřebičů využívajících vodu apod.

Pokud jde o udržitelnou spotřebu, jsou v oblasti certifikace a označování zemědělských výrobků a potravin zřejmé dva hlavní trendy: režimy zaměřené na poskytování informací o ekologické „vodní stopě“ výrobku a režimy zacílené především na dobré hospodaření s vodou. Označování výrobků na základě ekologické „vodní stopy“ se v současnosti nedoporučuje, neboť většina spotřebitelů nemá dostatečné znalosti k výkladu informací a protože s ohledem na transparentnost a spolehlivost údajů souvisejících s ekologickou „vodní stopou“ dosud nebyly vyřešeny všechny otázky a „vodní stopa“ rovněž neřeší dopady spotřeby vody¹¹.

V rámci evropského partnerství pro řešení otázek vody byl vypracován režim dobrého hospodaření s vodou v Evropě (*European Water Stewardship* – EWS), jehož cílem je podporovat klíčové spotřebitele vody při účinném využívání vody. Vzhledem k těsnému propojení certifikačních kritérií a hlavních požadavků rámcové směrnice o vodě může být uvedený režim užitečným nástrojem pro optimální hospodaření s vodou na úrovni jednotlivých povodí.

3.1.7. Lepší znalosti a shromažďování údajů

Doposud nejsou v rámci EU k dispozici dlouhodobé údaje o množství vody, a zásadní krok k určení povodí s nedostatkem vody proto zůstává výzvou. Údaje o stavu a zátěži, dopadech a účinnosti reakcí na řešení problému nedostatku vody a sucha je třeba dále zjednodušit.

V rámci společné strategie provádění rámcové směrnice o vodě bylo dosaženo pokroku při uplatňování společných indikátorů nedostatku vody a sucha. Dosud byly dohodnuty tyto tři indikátory:

¹⁰ Potenciál úspory vody v zemědělství EU, závěrečná zpráva Bio Intelligence Service pro Evropskou komisi z roku 2012.

¹¹ Ekologická „vodní stopa“ a označování výrobků, závěrečná zpráva RPA pro Evropskou komisi z roku 2011.

- standardizovaný indikátor srážek (*Standardized Precipitation Index*) pro určení meteorologického sucha (indikátor výskytu sucha),
- podíl absorbovaného fotosynteticky aktivního slunečního záření (*fraction of Absorbed Photosynthetically Active Solar Radiation – fAPAR*) pro dopady sucha na vegetaci,
- index spotřeby vody plus (*Water Exploitation Index Plus – WEI+*) pro zátěž vodních zdrojů v důsledku odběrů vody.

Tyto indikátory lze vypočítat na základě informací, které jsou již k dispozici nebo na nichž se teprve pracuje (např. vodní bilance pro účely územního plánování, které vypracovává EEA).

Výzkum v oblasti nedostatku vody a racionálního využívání vody se tematizuje na několika místech v šestém a sedmém rámcovém programu pro výzkum a je zapotřebí většího úsilí k vytvoření součinnosti s výzkumnými činnostmi členských států (mimo jiné v oblasti úspory vody a racionálního využívání vody) a k zajištění vhodné koordinace s potřebami politiky. Toto se postupně zohledňuje v nedávno zahájených projektech.

3.2. Začlenění opatření k řešení problému nedostatku vody a sucha do plánů povodí

U všech zemí, které předložily plány povodí (tj. všechny země kromě Portugalska, Řecka a částí Španělska a Belgie) se zjišťovalo, do jaké míry byly v plánech povodí zohledněny otázky nedostatku vody a sucha¹².

Problém nedostatku vody a sucha je všemi plány povodí v EU uznán jako relevantní. Nedostatek vody je hlášen pro celou oblast Středozemního moře a pro některé oblasti střední, východní a severní Evropy. 41 % plánů povodí nepovažuje problém nedostatku vody za relevantní. Sucho se podle informací týká řady oblastí povodí v celé Evropě, avšak 40 % plánů povodí sucho nepovažuje za relevantní.

V mnoha plánech povodí chybí přiměřený základ pro analýzu aspektů množství vody: údaje o množství jsou nedostačující a nedostatek vody je často zaměňován se suchem a naopak. Scénáře poptávky po vodě jsou součástí pouze 35 % plánů povodí a scénáře dostupnosti vody zahrnuje 25 % plánů povodí. 80 % plánů neposuzuje nejistotu údajů a 90 % neuvádí zdroje financování potřebné k provádění příslušných opatření.

Pouze 45 % plánů povodí obsahuje opatření pro dosažení cílů rámcové směrnice o vodě zlepšením odolnosti ekosystémů. Pouze v případě několika povodí s nedostatkem vody se v těchto plánech prisuzuje vysoká priorita omezením nových projektů s vysokou spotřebou vody.

Úloha jiných odvětvových politik pro řešení problému nedostatku vody a zmírňování dopadů sucha není dostatečně zohledněna: pouze 12 % plánů povodí se zabývá tím, do jaké míry jsou vodní zdroje vystaveny tlakům z jiných odvětví.

U povodí přesahujících hranice států existují nadále značné nedostatky ve způsobu regulace spotřeby vody tak, aby se snížilo riziko konfliktu a aby se podporovaly cíle rámcové směrnice o vodě. Pouze 5 % hodnocených přeshraničních plánů povodí zahrnuje koordinovaná opatření pro řešení problému nedostatku vody a sucha pro celou přeshraniční oblast povodí.

¹² Je proto možné, že zpráva otázky nedostatku vody a sucha v Evropě nepřikládá dostatečný význam.

3.3. Nedostatky současné politiky pro řešení problému nedostatku vody a sucha

Z výše uvedeného hodnocení vyplývá celá řada navzájem souvisejících nedostatků politiky pro řešení problému nedostatku vody a sucha v Evropě. Patří mezi ně:

- **Koncepční nedostatky:** nadále chybí porozumění kauzálním vztahům mezi příčinami, zátěží, stavy a dopady, které by pomohlo určit nákladově nejefektivnější opatření pro řešení problému nedostatku vody a sucha. Pojmy nedostatku vody a sucha jsou často zaměňovány a neexistuje dostatečné množství indikátorů ke znázornění těchto dvou jevů. Nově dohodnuté indikátory se musí vypočítat ve vhodném zeměpisném a časovém měřítku pro celou EU, což vyžaduje vytvoření uceleného souboru údajů na úrovni EU.
- **Nedostatečné informace:** plány povodí obsahují pouze omezené údaje o současné a budoucí poptávce po vodě a její dostupnosti, jakož i o opatřeních pro řešení problému nedostatku vody a sucha, dostupnosti finančních prostředků a očekávaných dopadech na nedostatek vody a sucha. Chybějící solidní informace jsou překážkou pro řádné posouzení efektivity a socioekonomických dopadů opatření.
- **Nedostatky v oblasti politiky, řízení a provádění:** většina podpůrných akcí a opatření navrhovaných členskými státy pro řešení problému nedostatku vody a sucha je celkově zaměřena na zátěž, stavy a dopady a slouží především ke zlepšení zásobování vodou. Opatření zacílená na hlavní příčiny nedostatku vody a sucha nebo na provádění doprovodných opatření, mezi něž patří například měření spotřeby vody, tvorba cen/dotace a omezování spotřeby vody, jsou navrhována jen v několika plánech povodí. Zůstává rovněž nejasné, kdo za navrhovaná opatření a jejich financování nese odpovědnost. Neuspokojivá je koordinace s jinými postupy plánování a dostupnost finančních zdrojů. Málo doložené jsou taktéž souvislosti mezi nedostatkem vody a ekologickými průtoky.

4. LEPŠÍ ZAJIŠTĚNÍ DOSTUPNOSTI VODY V BUDOUCNOSTI

Hlavním cílem řešení problému nedostatku vody a sucha je obnovit nebo zachovat vodní bilanci ve všech evropských povodích a zároveň plně zohlednit požadavky vodních ekosystémů na vodu.

Dokud nebudou přesně vymezeny požadavky rámcové směrnice o vodě týkající se povrchových vod¹³, nebude zřejmě možné dosáhnout dobrého environmentálního stavu ve vodních útvarech, v nichž např. v důsledku nadměrného čerpání vody došlo k významné změně průtoků. Přiměřené hospodaření s vodou z hlediska jejího množství je proto implicitním požadavkem rámcové směrnice o vodě. V rámci procesu CIS se dosáhlo společného chápání problému nedostatku vody a sucha, což musí být plně zohledněno v příštích plánech povodí.

Evropské inovační partnerství v oblasti hospodaření s vodou¹⁴ může hrát významnou úlohu, neboť přispívá k vypracování inovativních řešení problémů týkajících se množství vody, zatímco evropské inovační partnerství v oblasti zemědělské produktivity a udržitelnosti¹⁵ se bude zabývat hospodařením s vodou na úrovni zemědělského podniku, čímž přispěje k účinnému využívání vody v zemědělství. Navíc je ke zlepšení hospodaření s vodou

¹³ Pro podzemní vodu existují výslovné kvantitativní požadavky.

¹⁴ COM(2012) 216.

¹⁵ COM(2012) 79.

z hlediska jejího množství potřeba, aby se do příštích plánů povodí zahrnuo několik nástrojů. Nejdůležitější z těchto nástrojů jsou tyto:

4.1. Vymezení a provádění ekologických průtoků

Stanovení a prosazování náležitých ekologických průtoků pro všechny vodní útvary v Evropě je nezbytné pro účinné řešení problémů nedostatku vody a sucha a pro dosažení dobrého environmentálního stavu i významných vedlejších přínosů v oblasti úspory energie, zmírnění dopadů změny klimatu a přizpůsobení se této změně, jakož i ochrany přírody a biologické rozmanitosti. K tomu je zapotřebí, aby se současné přidělování vodních zdrojů přizpůsobilo ekologickým potřebám ekosystémů závislých na vodě. Bude-li přidělování vody zohledňovat požadavky ekologických průtoků, bude možné předcházet důsledkům nedostatku vody či sucha nebo je zmírnit.

4.2. Vymezení a provádění cílů v oblasti racionálního využívání vody

Plány povodí musí zahrnovat kvantitativní údaje o poptávce po vodě a její dostupnosti, stejně jako lepší prognózy dostupnosti vody a její spotřeby. Údaje by navíc měly být transparentnější a měly by odhalovat nejistoty a udávat časová rozpětí a zdroje. V oblastech náchylných k výskytu sucha by měly být faktory nejistoty a výkyvů (např. s ohledem na dostupnost vody) zohledněny ve výchozím scénáři plánů povodí a neměly by být hodnoceny jako neočekávané přírodní klimatické extrémny.

Ve všech klíčových hospodářských odvětvích využívajících vodu, jakými jsou např. zemědělství, průmysl, distribuční sítě, budovy a výroba elektřiny, stále existuje značný potenciál opatření racionálního využívání vody. Tento potenciál je však velmi úzce kontextově vázaný, a cíle by proto měly být stanovovány na místní úrovni zúčastněnými subjekty, které jsou důkladně informovány o různých odvětvích využívajících vodu a o složkách hydrologického cyklu a které jsou schopny zajistit, aby cíle byly soudržné a aby se úsporná opatření prováděla tam, kde jsou socioekonomické náklady nejnižší.

4.3. Podpora ekonomických pobídek pro racionální využívání vody

Řádné provádění článku 9 rámcové směrnice o vodě je nezbytné pro řešení problému nedostatku vody a sucha. Je třeba rozšířit oblast působnosti stávajících ekonomických nástrojů tak, aby poskytovaly pobídky pro udržitelný odběr vody a její udržitelné využívání, tj. nejsou-li dosud zavedeny poplatky, je třeba tak učinit, dále je nezbytné podporovat poplatky za vodu založené na spotřebě a musí být posílena úloha poplatků a daní za čerpání vody, aby se environmentální náklady a náklady za zdroje staly součástí rozhodování uživatelů vody.

Budou-li ekonomické nástroje lépe odrážet ekonomickou hodnotu vody, vytvoří se tak pro vodohospodářské orgány pobídky pro dodatečné investice do kontrol těsnosti, čímž se zajistí plná návratnost nákladů i dlouhodobá udržitelnost a účinnost zásobování vodou. Vyčlenění finančních příjmů na opatření související s problémem nedostatku vody a sucha rovněž podpoří splnění cílů rámcové směrnice o vodě.

Mechanismy trhu s vodou/obchodování s vodou s vymezeným stropem jsou environmentální nástroje, jež mohou poskytnout příležitost, aby uživatelé platili za ekosystémové služby, čímž by mohla být dosažena udržitelná rovnováha v povodích s nedostatkem vody. Vedlejším přínosem je (dočasné či trvalé) přerozdělení práv na užívání vod mezi hospodářskými subjekty, které může mít další hospodářské přínosy.

4.4. Zohlednění nedostatku vody při využívání půdy

V zájmu dlouhodobé udržitelnosti musí být nový hospodářský vývoj v souladu s dostupností vody, což je obzvláště důležité při využívání půdy. To znovu potvrzuje potřebu správného propojení plánů povodí s dalšími ekonomickými procesy a procesy územního plánování.

K tomu je nutno plány povodí náležitě koordinovat s jinými územními a socioekonomickými plány a určit finanční zdroje pro jejich provedení. Zajistí se tím řádné zohlednění nákladů a přínosů akcí a použití zásady nákladové efektivity stanovené v rámcové směrnici o vodě při plnění cílů plánů povodí s co nejnižšími náklady.

4.5. Lepší zvládání sucha v Evropě

Evropská observatoř pro sledování sucha (*European Drought Observatory* – EDO) by měla fungovat rovněž jako systém včasného varování, aby členskými státy a hospodářským subjektům pomohla co nejdříve reagovat a připravit se na nadcházející období sucha. Zároveň by měl být účinným způsobem přizpůsoben Fond solidarity EU, aby v případě výskytu sucha mohl vypomáhat při kompenzaci škod, jimž nebylo možné zabránit.

Je zapotřebí dalšího úsilí s cílem vytvořit a provést soudržná opatření pro řešení problému nedostatku vody a sucha na úrovni jednotlivých povodí v rámci procesu plánování rámcové směrnice o vodě. Vývoj v oblasti využívání půdy by měl být v souladu s dostupností vody v povodích a měl by brát v úvahu jejich proměnlivost. V tomto ohledu mohou hrát velmi pozitivní úlohu „zelené infrastruktury“, jako např. opatření pro zadržování vody.

Navíc je třeba se silněji zaměřit na alternativní možnosti zásobování vodou s menším dopadem na životní prostředí, mezi něž patří například opětovné využití vody.

4.6. Zlepšování odolnosti vůči změně klimatu

Lze očekávat, že změna klimatu prohloubí dopady již existujících tlaků na povodí v důsledku měnících se úhrnů srážek a rostoucích teplot, které způsobí významné změny kvality a dostupnosti vodních zdrojů. Opatření přijatá v rámci politiky pro řešení problému nedostatku vody a sucha proto musí zahrnovat kombinaci různých adaptačních opatření.

5. ZÁVĚR

Celkového cíle politiky pro řešení problému nedostatku vody a sucha, jenž spočívá ve zvrácení trendů v této oblasti, nebylo dosaženo, ačkoli bylo docíleno pokroku při provádění sedmi nástrojů politiky uvedených ve sdělení Komise z roku 2007.

Politiku pro řešení nedostatku vody a sucha považují členské státy do určité míry za samostatnou oblast a při provádění rámcové směrnice o vodě je zapotřebí se silněji zaměřit na problém dostupnosti vody. Tuto potřebu je nutno zohlednit v dalších prováděcích fázích rámcové směrnice o vodě a také začlenit do dalších odvětvových politik.

Většina opatření prováděných členskými státy je zaměřena na zátěž, stav a dopady a jen velmi malý počet opatření je zacílen na hlavní příčiny problému.

Zjištěné nedostatky politiky a konkrétní možnosti jejich řešení jsou uvedeny ve sdělení Komise o plánu na ochranu evropských vodních zdrojů s cílem začlenit otázky dostupnosti

vody ve větší míře do celkového politického rámce. Další opatření politiky se mohou případně řešit ve strategii pro přizpůsobování se změně klimatu, která má být předložena na jaře roku 2013.